

ILUSTRIRANI

LETNA NAROČNINA ILUSTR. GLASNIKA
KRON 8⁻, ZA DIJAKE KRON 6⁻; POSA-
MEZNE ŠTEVILKE 20 VINARJEV :: LETNA
NAROČNINA ZA NEMČIJO KRON 10⁻, ZA
DRUGE DRŽAVE IN AMERIKO KRON 13⁻

GLASNIK

SLIKE IN DOPISI SE POŠILJAJO NA URED-
NIŠTVO ILUSTRIRANEGA GLASNIKA, KATO-
LIŠKA TISKARNA. ::: NAROČNINA, REKLA-
MACIJE IN INSERATI NA UPRAVNIŠTVO
LISTA, KATOLIŠKA TISKARNA V LJUBLJANI

LETNIK 2. * 23. DECEMBRA 1915 - IZHAJA VSAK ČETRTEK * ŠTEV. 17.

Glej Jagnje božje ...

Sv. Trije Kralji.

Božična zgodba. Fr. Koblar.

Vselej kadar zadnjič oznanja zvon zornice, ko se oglase v srcu pričakovanja polne besede: »Gospod stoji pred vrati in trka, pripravite mu hram, naj bodo vaša srca sveta in vaša pot v pravičnosti« — vselej takrat, ko napoči dan svetega delopusta, katerega solnce vzide v noči, smo vsi otroci in sami si govorimo besede: »Bodite kakor mali — njih so nebesa.«

Takrat se vračajo duhovi v svojo domovino. Blagor popotniku na daljni poti in blagoslovljen čas, ki ga je vrnil na stezo pravice; dolga je pot nazaj, čeprav pelje samo do srca — a saj so pota srca najdaljša — stoteri blagor pa njemu, ki sedi v blagoslovljeni koči in čaka doma čara svete noči, blagor njemu, ki je bil celo življenje otrok.

In tak otrok je bil stari organist Gašpar.

Plašno se je prebudil zadnje jutro pred Božičem.

»Ali je zvonilo ali še sanjam? — O moj Bog in Gospod, če je bil tvoj glas, prav; zgodi se tvoja volja!«

Poklical je, boječe in v sveti grozi.

»Marija! Ta Božič bo moj zadnji!«

Žena se je bila že prebudila. Strogo se mu je odzvala:

»Kaj? Ali si se že priporočil Bogu za srečen dan, da že zdihuješ?«

»Zadnji bo, pravim. Človek se veseli v vsem le smrti. Trije Kralji so prišli prej kakor Sveti Dan, moj patron mi je sam naznanil, naj se pripravim na dolgo pot.«

»Že tri leta se pripravljáš. Postiš se in moliš devetdnevnice in vedno se ti zdi, da te kličejo sveti Trije Kralji. Zima te potare, pomlad popravi.«

»Vidiš, opominjajo me vedno. Morebiti še nisem bil zrel v očeh božjih — a zdaj gremo — gremo.«

»Vstani vendar k zornicam, ali bodo nate čakali?«

»Vidiš, zdaj spoznam, da se nisem motil, zvonilo je, in ravno takrat so me klicali sv. Trije Kralji. Poslušaj: gori nad hribom je kar naenkrat vse zažgorelo, in izza gora je prisvetila zvezda. Šla je ko blisk in bila kakor utrinek v poletni noči; ravno nad našo hišo je hitela, potem pa naenkrat utočila na nebu. — Jaz sem stal na pragu in že vse vedel. Pravzaprav sem vedel samo, da moram oditi. Poslavljal sem se od vseh. Tedaj so prišli po

poti ljudje, koledniki so bili; hotel sem jih obdarovati, pa sem zastonj iskal denar, nikjer ga nisem mogel dobiti. Tedaj mi reče prvi: »Ne išči denarja. Mnogim si pel zastonj, čemu bi ti tudi mi ne peli zastonj k pogrebu? Mi smo Sv. Trije Kralji, pojdi z nami na daljno pot!« Obstal sem začudenja, kakor bi se mi zdelo še prezgodaj, kakor bi še ne hotel umreti. Pa jim pravim: »Šele pred Božičem je, kako prihajate že sedaj?« Tedaj odgovori moj patron:

»Prišli smo v Adventu, da se tembolje pripraviš.« — Zazvonilo je k zornicam, popotniki pa so odšli.«

Počasi se je oblekel. Zunaj je bilo mraz, a on je trepetal že v sobi. Čutil se je slabega.

»Bomo šli — bomo šli!«

Ko je pri maši sivi župnik v vijoličnem plašču molil »Rorate«, in so otroška

ljudi? Tudi čutijo svojo srečo, še lepšo — vse njihove neizpolnjene želje se izpremene v zaklade nebeškega povračila.

V sobi je bilo tiho, polmračno, le lučka pri jasliah se je živo smehljala. Dim kadila se je že enakomerno raztegnil po vseh kotih, kakor nedeljski večer v cerkvi o Avemariji, ko bdí le še najgloblja pobožnost.

»Marija! — se je oglasilo v kotu, kakor bi se nekdo zbudil iz globokega sna. »Zakaj nama Bog ni dal otrok?«

»Je že vedel, da ti jih ni treba.«

»Ne, Marija, nocoj bi mi jih bilo treba. Ali si moreš misliti večje veselje in lepši sveti večer, kakor če bi šla za nama procesija nedolžnih otrok; kadili bi in kropili, potem pa zapeli. Ali slišiš otroke pri sosedu — poglej pri oknu! Hudo mi je, Marija — nocoj bi si želel številne družine.«

»Otročji si!«

»Prav je, sva midva otroka! Pa — obstal je; dolgo ni izpregovoril nihče.

»Kaj ti je spet?«

»Vidiš, spomnil sem se nečesa! Nocoj bi se poslovili. Rekel bi jim: »Ljubi otročiči, nocoj imate še očeta — veselite se, spominjajte se me vsak sveti večer, takrat se bom v duhu z vami veselil!« — A zdaj pravim tebi — Marija, nocoj imaš še moža, ali sina ali očeta — kar hočeš, bil sem ti vse, spominjaj se me, kar Božičev me boš še preživela.«

»Nocoj si pa res čuden! Sedi sem, zaigraj, da te mine! Druga leta si igral

Tirolski strelci pri sveti maši na bojišču.

grla zapela okoli Gašparja »Vi oblaki...«, on ni pel. Solza mu je blestela pod očesi, in s tresočimi rokami je orglal.

Ti sveta noč, ti noč otrok! Radujejo se v tebi otroci in stari postanejo otrokom enaki. Ti noč prvega božičnega blagoslavljanja, ko se hiša izpremeni v božji hram, in se za svetlimi okni opravlja božja služba, polna sladkih skrivnosti. Kadilo gori na ognjiščih in od povsod govore nevidna usta: »Blagoslovljeni, blagoslovljeni!«

Pa kako si mislite sveto noč samotnih

cel večer, da so ljudje pod okni stali in poslušali. — Nazadnje res zbolíš!«

Žena je prižgala luč, a Gašpar se ni ganil. Sedel je v usnjatem naslonjaču, noge je imel zavite v tople ovitke.

»Pojdi!« ga je prijela žena za roko. »Tudi jaz zapojem.«

»Ne spodobi se, da bi nocoj pel, bolje bi bilo moliti; tam, kjer trka smrtna ura, navadno molijo.«

»Saj ti sv. Trije Kralji niso prišli sem k peči povedat, da boš še nocoj umrl. Božja volja je nad nami vsemi, in pripravljeni moramo biti vedno, kadar nas pokliče. In starega človeka Bog kliče vedno.

Ne vem, čemu nocoj to čudno vedenje — cel dan si molčal — tudi to ni dobro. Sedi sem in zapoj, ali pa leži v posteljo do polnočnice.»

»Besede, Marija, besede, a tu notri je glas, ki ne laže!«

Počasi je vstal in šel proti kotu, kjer so bile od okna do okna postavljene velike jaslice, delo celega življenja. Trije veliki hribi iz mahú, polni pastirjev, izrezljanih iz lesa — za vsakega je vedel, kdaj ga je izrezal, vsi so bili obrnjeni proti hlevu. Gašpar si nikdar ni mogel misliti jaslic drugačnih, kakor da vse vre proti hlevcu. Vrhu srednjega hriba je stala velika razsvetljena cerkev z rdečimi, modrimi in zelenimi okni, nebeški Jeruzalem. Vse k Jezušku — gori pa nebo! Tako je razlagal Gašpar misel svojih jaslic, kadar so prihajali tuji gostje ogledovat njegovo umetnost. Od stropa je visela izrezljana svetilka, vsa s srebrom in zlatom popenjena, odmerjena prav po oni v cerkvi. Gašparjevo stanovanje je bilo vedno kakor cerkev — v kotu je stal lesen veliki oltar, ravno tak kakor cerkveni, in na njem se je celo leto vse izpreminjalo prav tako, kakor v cerkvi — praznik in delavnik, Advent in Post.

Nocoj je Gašpar obstal pred jaslicami kakor pred življenjem. Vse je bilo eno, vendar je izmed njih izbiral dobe življenja — pa nič ni bilo starejše kakor od včeraj. Vsaka pot je bila jasna, vsaka stopinja sveža. Ni čutil starosti, ne let — nikjer ni bilo razlike. Ista pot: cerkev in dom. Le včasih je šla pot kvišku, in takrat postanejo navadno noge težke — pa spomin ne ohrani teže razen duševne. Tu pred jaslicami je stal tam, kjer je začel — mlad je bil. Dobrega ni užil mnogo, a slabega tudi ne — skozinskoz mir — tako življenje preide, kakor bi se ne bilo nikoli začelo in nikdar nadaljevalo — ne čutimo ga mi in ne ljudje okoli nas. Pa vendar nas konec straši!

Dolgo je molil pri jaslicah in premišljeval svojo stoječo mladost.

»Marija!« je rekel in gledal ves zaptopljen v jaslice, »Ali veš, da sva nocoj oba mlada? Nimava nikogar, ki bi naju spominjal starosti in bi se zanj bala. Smrt bo za eno skrb lažja. — Zdaj pa zapojva!«

Žena ga je začudeno pogledala. Stari klavir se je oglasil. Zapela sta oba:

Ješček mili
bod' češčen,
nam presrčno
zaželjen —

In šlo je dalje in dalje. Veselo — poskočne medigre, stare cerkvenonarodne pesmi so se vrstile.

Potem je zazvonilo.

Ali ste že kdaj mislili na poezijo organista? Saj je ni drugače kakor sveto noč, in tudi za organista je ni, če ni star, ker takrat ne čuti let in ne življenja, čuti lg blaženost. Stare orgle buče, otroški elasovi doné tisto pravljico uro kakor sami angeli — vse je povišano v nebesa.

Gašpar se je zavil v staro sukno, ki jo je ogrnil samo na Sveti večer in Sveti dan, ter odšel — najprej pa je pokleknil še v cerkvi pred jaslice in zajokal.

Ti druga noč božičnega blagoslavljanja, ti noč premišljevanja! Staro leto umira, kadilo mu bodi v večnost, novo prihaja, blagoslovimo mu hram in srce. Koledniki trkajo na vrata, trume otročičev hodijo od hiše do hiše, pojejo božične pesmi, voščijo srečno novo leto — mladost daljša življenje starosti.

Gašpar je stal v veži in poslušal poče otroke, a ni bilo srečnega nasmeha v njegovih očeh; razdelil jim je darove, revnim je dal več, nepotrebne je samo poplačal.

»Zapojte še novoletno, otroci, potem bo dovolj.«

In otroci so zapeli pesem, ki jo je pela vsako leto cela cerkev in ki jo je naučil Gašpar sam:

V starem letu so zaspali
in pred nami v večnost šli,
nam pa pot so pokazali,
k'tero pojdemo tud' mi.

»Marija!« je rekel ženi, ko sta bila sama. »Jutri je Novo leto, gospod ga bodo voščili na leci, prijatelj prijatelju, otroci staršem — jaz ga voščim tebi že nocoj; — jutri bodo povedali v cerkvi število mrtvih v tem letu, in jutri leto bom že jaz med njimi.«

»Bodi vendar pametan in odnehaj!« Žena je zadnje dni nenadoma opazila, da mož očitno hujša; lične kosti so se dvignile iz upalih lic, oblečene so bile samo še v velo, ohlapno kožo. Začelo jo je skrbeti.

»Ves si prevzet od čudnih misli; če se ne boš varoval, si res nakoplješ bolezen. Najbolje je, če ostaneš v postelji. Ubogaj me!«

»Jutri, na Novo leto! Še nisem zamudil v cerkvi praznika, pa bi na starost in zadnje dni tako lahko opravil brez Boga? Kaj mi je pa huđeega?«

»Tvoja volja! Pa pojdi vsaj nocoj kmalu k počitku!«

»Če sem pa lahko pokonci! Nikoli nisem ležal za kratek čas. Lepo te prosim, kaj vendar misliš, da mi je?«

Zdaj Marija ni več govorila, ni si vedela več pomagati; hotela je zmagati z molčanjem. Nekaj trenutkov sta oba molčala, mislila sta si vsak svoje. A Gašpar je uganil ženine misli, dvignil je pomenljivo glavo in se približal Mariji, kakor da ji je vzel najglobljo misel in jo pokazal ob belem dnevu.

»Marija — čemu skrivaš? Saj vem, kaj misliš. Moj obraz je upal; kako bi ga ne videla in ne spoznala gotovih znamenj? Ne skrivaj misli zaradi mene — a legel bom takrat, kadar mi bo velela smrt. Čemu bi te prezgodaj spominjal na mrtvaški oder? Govoriti je lahko, a leči na postelj, v zavesti, da več ne vstanem, to je smrt. Ne tuguji! Srečno leto naju je združilo, in prav tako leto naju bo ločilo, da se zopet veseliva združenja. Marija, pomisli, jutri je tako lep praznik. Vesel in žalosten obenem. Samo dvoje tako lepih imamo, ki nam sežeta globoko v srce — ker nas spominjata na konec. Vsi Svetniki in Novo

leto — preteklost in prihodnost, v prihodnosti pa smrt.« —

Srečno Novo leto je začel Gašpar — naslednje dni pa so se zažgnila okna — obležal je. Prišli so z Bogom, vse tako nenadoma, da ni nihče hotel verjeti. Marija pa je spoznala gotov konec in na tihem venomer plakala.

In ti, tretja noč Božiča, ti čudna noč, vesela in globoka! Jutri je praznik Modrosti, daj nam pravo modrost, da iščemo in doumemo Resnico v tem revnem življenju, po smrti pa ji pademo v naročje. Saj je življenje sen in resnico snivati je sladko — in sladke so sanje, da jo v prebujenju objamemo brez sanj. V sanjah si jo nekoč naznanila in pozvala Tri Modre na pot, in vesela je bila resnica. S sanjami v sanjah sanjamo trpljenje in odpoved, ko iščemo zakladov, da jih položimo pred te za vstop v življenje. Dajte nam, Modrijani, da obogatimo v zakladih sanj!

»Zapri okna, Marija, zunaj je vihar, blizu so! Ko bodo šli mimo, jim odpri. Takrat mi prižgi tudi svečo!«

Ustnice so mu trepetale — bile so suhe, kakor bi hrepenele po poživljenju.

Sv. Lucija ob Soči: Porušeni stranski oltar.

Pogled je bil utrujen — vendar je gorela v njem sila, ki gleda svoj svet.

»Ali si žejen?« Marija je ponudila bolniku sladkega rdečega okrepcila — a ni ga videl, tudi ustnice ga niso občutile.

»V viharju pridejo! Zdaj pokádi hišo! Sv. Gašpar, Miha, Boltežar — nocoj!«

Tako je ležal že pol dneva. Zdaj mu je bilo boljše, zdaj slabše, najhujše je bilo o mraku.

Naenkrat je začel drgetati.

»Moja duša — sveti moj patron! — Ne daj, ne pustil!«

Ženo je postalo groza. Klicala ga je po imenu — a on je govoril naprej — trepetal in vzdihoval. Prižgala je vse sveče pri jasliah in oltarju v kotu — začela glasno moliti.

Bolnik se je oddahnil. Poteze na obrazu so se umirile — čez dobro uro je zatislil oči.

Krog polnoči je bilo.

»Marija!«

Žena se je nagnila k njemu.

»Lahko mi je. Srečen sem. — Ali si že postavila sv. Tri Kralje v jaslice?«

»Zaspi — vse je napravljeno.«

»Je že njih praznik?«

»Polnoči je ura — zaspil, saj sem pri tebi.«

»Hvala Bogu in sv. Trem Kraljem, hvala mojemu patronu! Češčeni naj bodo — vedno in povsod, božji preroki!«

Dolgo je molčal. Mirno je zaklopil oči kakor da spi — a to so bile misli, polne blaženosti, ki ne potrebujejo pogleda v svet, ampak so popolne same v sebi.

»Marija!« se je oglasil bolnik čez dolgo časa, »veliko bi ti še rad povedal — a ti ne morem. Še mnogo bi rad govoril. — A samo da vem, moja duša je rešena!«

»Zadremliji, jutri poveš vse — pozno je!« Popravila mu je odejo, a vse bolj iz ljubezni kakor iz potrebe. Bolnik se je nenadoma začutil krepkega.

»Vstal bi in bi šel k jaslicam. Ali si uredila vse?«

»Moj Bog, vse, bodi miren.«

»Zdaj mi je, kakor bi sijalo zunaj solnce, in bi me vabilo, naj vstanem.«

»Po polnoči je.«

»Ne čutim časa, vem samo, da mi je lahko. — Marija, kako je lepo, ko se izpolni vse, kar človek upa. Upaj v svet, pa se ti ne izpolni niti polovica želj — upaj v nebo, vse ti pride, kar je dobrega zate. Glej, vedno sem prosil za srečno smrt — zdaj ji grem naproti kakor popotnik, ki mu nenadoma vstane v srcu želja po domu, in ko se bliža njegova pot koncu, ne ve, kako bi pozdravil, ko vstopi v domačo hišo, tako polno mu je srce.

Očetu, Sinu in Svetemu Duhu, Mariji Devici in Trem Kraljem.«

Ko je vstajala nad belo vasjo rdeča zarja, ko so šli prvi ljudje v cerkev, takrat se je odpravil tudi Gašpar; ni vedel sam in ne žena — tako tiho in nezavedno je odšel — zbudil se je pri nebeških orglah.

Bilka v viharju.

(Poleti 1914.)

Poznal sem starega gospoda, ki si je bil po nemarnosti zastrupil palec na nogi ter je čakal in šepal in trpel, dokler mu niso odrezali noge visoko nad kolenom. Kmalu ko so ga bili prinesli iz bolnišnice, sem prišel k njemu. Sedel je v širokem naslanjaču na verandi svoje male, prijazne hiše, ki si jo je bil zgradil za stara leta, ter se je razgledaval po vrtu, tiho žarečem v poletnem podvečerju.

Ta stari gospod je bil duhovit in izobražen človek, kakor je marsikateri žurnalist v velikem mestu, v središču vrtinca, kjer je treba jasno gledati, hitro misliti in predrzno soditi. Politika mu je dajala vsakdanji kruh, on pa jo je ljubil z vso svojo dušo, ljubil jo kot umetnik umetnost, to se pravi, da ga ni gnalo to ali ono prepričanje, temveč da je gorela v njem tista nerazumljiva, sladka strast, ki pali srce poetovo. V boju mu ni bil poglavitni namen, da bi ranil nasprotnika do smrti; poglavitni namen mu je bil boj sam, vsakega udarca temperament, kretnje lepota in moč.

S svojo tenko, belo roko (le plemeniti starci imajo take »izkušene« roke) si je božal ubogi, mrtvi ostanek stegna. Smehljal se je narahlo, kakor se smehlja človek, ki se je udal, ker se je bil moral udati.

»Zdaj, v teh hudih časih, ko se tresse človeštvo v groznici, ko se ne bléde le poedincu, temveč celim narodom, zdaj sem mrtev, sem kamen, ki je bil po čudnem naključju zletel s pota v jarek. Preberite ta članek, náte! Kako predrzno je zasnovan, kako bistro premišljen, kako sijajno napisan! Ali veste, kakšna je prva in srednja in zadnja beseda vsakega stavka? Noga! Začetek in konec vsake modrosti, jedro vesoljnosti — nogal! V teh časih, v katerih vihar mi komaj še diha v zatišje, gledam rad nazaj na mnogotero dobo,

ki sem jo doživel še vročo in kipečo, tik ob kotlu. Nameraval sem napisati zgodovino Badenijevega ministrovanja. Morda je snov

malo pomembna, je le trenotek med trenotki v tisočletnem življenju človeštva. Toda zdi se mi, da je vsak trenotek, pa če ga izluščim iz najpustejše dobe, vendarle prisposodba in ogledalo celote. Kakor sibodi, nameraval sem napisati to zgodovino. Ali ko gledam pred seboj dogodke in ljudi, glavni dogodek in glavni junak je — noga. Prav res je, da ne čutim nikakšne bolečine več, res je nadalje, da mi nobeno vzdihovanje ne more povrniti noge, in zato je res, da sem se do kraja udal in potolažil; star sem in nadložen, do plesa mi ni. Toda na vsej tej udani modrosti leži odsekana noga, mrtva, težka, ogromna kakor gora. Ne gane se, nobena misel se ne more svobodno in veselo izviti izpod nje. Ona je moj in vsega mojega nehanja vsegamogočen in neusmiljen gospodar. Moje izkušnje, ki sem jih prej toliko cenil, moje znanje, ki se mi je zdelo precej obsežno, moja spretnost v besedi, ki se mi je zdela skoraj neprekosljiva — kam je šlo vse? Ničevo je, smešno, komaj še pomilovanja vredno; pod nogo leži, strto, v prah in blato povaljano!«

Z zastrtim očesom se je zagledal v temnožareče listje kostanjev.

»Časih se zgodi, da leži noga na celem narodu, ležala je že tudi na vsem človeštvo. Ogromna, mrtva noga, ki zastrupi s svojo gnilobo srce in pamet, zaduši vso lepoto življenja, uróči oči, da strmé zamaknjene in steklene v strašnega vedomca. Veličina posameznega bitja se zvije in strne v klaverno ničevost. Pod orkanom, nebo in zemljo bijočim, se trese bilka med legijoni, se priklanja sunkoma; in nihče je ne vidi,

Spređaj na tleh 28 cm granata, ki je prodrla streho, zgornje nadstropje in sprednjo steno, dasi se ni razpočila.

nihče se ne zmeni zanjo, še sama ne. Ta bilka je prej mislila, da je središče vesoljnosti.«

Stari gospod je lani umrl; zgodovine Badenijevega ministrovanja ni napisal.

Sedeli smo oni dan v krčmi; sami ljudje, ki smo bili natihem in naglas prepričani, da so naše misli spomina vredne, da je naše delo pomembno za narod in dobo. Kje je prejšnjih časov prešerni po-

Cerkev in na levi cerkveni stolp v Jelenkovadu v Galiciji. Vsa stavba je iz lesa.

Jaz pa bom rekel v nebesih: Vse življenje sem orglel v slavo božjo, naj tudi v nebesih zaorglam zahvalno pesem Bogu

gled, kje predrzna beseda, široka kretnja? Pogled je nemiren in zamišljen, beseda šepeče in se zatika.

Umetnik je nagnil glavo in je rekel:

»Skril bi se človek kam. Ne skrila, da bi ga bilo strah viharja, temveč da skrije svoje ponižanje, spoznanje svoje nečimerne ničevosti, občutek svoje nemoči. Po polju je hodil človek gospodar, glavo pokonci, prsa napeta; en sam zamah silne roke iz nebes — na tleh leži gospodar, manjši in ubožnejši od bilke v razoru. V svoji delavnici sem davi stal, ozrl sem se po svojem delu, tako imenitnem prej, še včeraj. Smeh in jok, oboje mi je hkrati planilo v grlo. Ker je bilo moje delo prej tako imenitno, ker je bilo toliko ošabnosti v njem, se mi je zazdelo toliko bolj ničevost in smešno, skoraj naagnusno. Zunaj se od obzorja do obzorja treskoma grudijo stoletni hrasti, jaz merim z brljavim očesom perspektivo od okna do vrat. Začrnil sem svoje delo.«

Poet je vprašal:

»Kaj storiti? Ali bi človek sedel za pečjo in grizel peresnik? Mislil na Francke in Hance, opeval njih lica iz lecta, njih ljubezen iz cukra? Sanjal o Dionizu in Jacinti, o mesečini in slavcu? Pod viharjem, ki stresa in ziblje svet, klečal v razoru ter se pogovarjal s to nebogljeno, preplašeno bilko — s samim seboj? Kako prazno je bilo to nehanje! Zardel bi človek, šel bi, zgrudil se med hrasti še sam!«

Kritik je rekel:

»Bog je usmiljen; dodelil vama je spoznanje, da svet ne živi samo od platna in papirja, temveč tudi od kruha in krvi. Tako spoznanje pa je začetek ponižnosti in modrosti.«

Molčali smo; na dušo je tiščal kamen, občutek osramočenosti, zavest slaboče in nepotrebnosti...

Trepetaje, strahoma so šepetale bilke v razoru, ko je gozdove lomil vihar.

Ivan Cankar.

Zastavonoša.

Spisal Unger.

(Konec.)

Neskončne pehotne kolone se valijo po prašni cesti žarečemu jutru naproti. Munijske kolone. Nekaj eskadronov huzarjev.

Lahka poljska baterija drvi čez polje. Ročni biči padajo na peneče se konje.

Mikoleit zakliče ime svojega polka.

Majhen narednik ga začudeno pogleda in mu pokaže dalje.

In zastavonoša hiti in pene se mu pokažejo med tesno stisnjenimi zobmi.

Sredi prodirajočih čet je, ki gredo v rojih zoper sovražnika.

Nikdo se ne briga več za poedinca, ki kakor preganjana zver drvi skozi kolone.

Dalje... dalje... dalje!

Sanitejci, bel trak z rdečim križem na levi roki, mu prihajajo s prvimi ranjenci naproti.

Mikoleit bere številko svojega polka na ranah stokajočih.

Tovariši torej! Njegova kompanija v bitki.

Sedaj bodo rekli, da je bojzljivec. Pokazati jim mora.

Opoteče se in pade.

Oh, samo trenutek počitka!... Tedaj se oglasi rog! Pomen za napad.

In topovi grme, oglušče vse naokoli. Mikoleit zopet skoči kvišku.

Pred seboj na polju zagleda grmičevje. Tu najde tovariše.

»Kje je četrta...?«

Neki Elzačan mu pojasni, ne da bi ga pogledal. Tekoma mora potisniti v puško še pet patronov. Cev hoče življenja, da more delati. Zastavonoša pritisne obe pesti na srce, ki tolče trdo, trdo.

Le dalje, si misli. Pade. Se zopet trdoma dvigne.

Ponočni sen na sveti večer... (Naslikal Guido Nanes.)

Podlistek.

Kresalo duhov.

Roman iz irskega življenja. Angleški napisal P. A. Sheehan. — Prevel Davorin Ciuha.

(Dalje.)

Mlada in zdrava sta par tednov lahko prenašala težave življenja v zaporu. Potem se je pokazal vpliv slabše hrane. Bila sta vajena na obilno, dasi trdo hrano. Pierry si je grizel ustnice in ni ničesar dejal. Čez par mesecev je začela trpeti Debbie vsled stradanja. Izgubila je svoj ponos, da je žrtev angleškega pravosodja, in premisljala je svoj položaj. Brez duševnega dela, in vrhu tega je komaj znala pisati, je bila navezana samo nase, in njena duša je začela mučiti samo sebe, kakor se drgnejo nezasuti mlinski kamni. Imela je posebne predstave, sanjala je celo bedeča. In sre-

dišče njenih divje-kipečih misli je bil vedno gospod Maxwell. Počasi počasi je začel prevladovati občutek sovraštva, v katero se je izpremenilo njeno prejšnje nagnjenje. Iz začetka ga je dušila s silo.

Nekega dne ji je dejal nekdo, ki jo je prišel obiskat, da je bil Maxwell zelo prijazno sprejet v Brandon-Hallu. Iz kmetiškega hlapca je postal paznik, ki vse drugače izgleda. Da, videli so ga z gospodično Moulton v čolnu na morju. Istege dne je policija prignala dekličine starše od Lisheena. Polastila sta se bila spet hiše, a so ju zopet izpodili in opomnili. Toda še enkrat sta prekršila postavo, odstranivši ključavnice od vrat, sta udrla v hišo. Radi tega pregreška so ju aretirali. Debbie je vsa zbesnela. Hodila je divje po svoji ozki celici in krčevito stiskala pesti na hrbtu. Vsled nenadnega, prav nič premišljenega sklepa je potegnila za zvonec. Prišla je nadzornica.

»Jaz bi rada govorila z ravnateljem,« je rezko dejala Debbie.

»Z ravnateljem?« je v dvomu ponovila paznica.

»Da,« je odvrnila Debbie burno. »Rada bi govorila z ravnateljem in sicer takoj.«

»Dobro,« je dejala ženska, zaprla vrata in odšla s čudnim naročilom.

Vrnila se je kmalu in povedala Debbie, da bo šla po kosilu.

»Če bi vedel, kaj mu imam povedati, bi me takoj pustil,« je opomnila Debbie. »Jaz bi si morda spet premislila.«

»No, torej pridite!«

Ravnatelj je sedel pri pisalniku v svoji pisarni tik glavnih vrat. Bil je star mož z bledimi, resnimi potezami. Naredil je vtis moža, ki nosi veliko odgovornost in se je mnogo naučil v izkušnjah. Ukazal je deklici, naj sede, in paznici, naj ostane.

»Jaz bi rada govorila z Vami na samem,« je razburjeno dejala Debbie.

»To ne gre, moja dobra deklica,« je odvrnil ravnatelj. »Vi imate nekaj povedati ali se pritožiti, in zato mora biti zraven priča.«

»Toda če pridejo kdaj gospodje v celico, se vedno lahko govori z njimi na štiri oči. Tam ni treba nobene priče.«

»Da, res, toda samo radi tega, da se

»Četrta... četrta kompanija?«
Dva vojaka ga podpirata.
Tako gre z napadajočimi dalje.
In potem še enkrat, kratek počitek,
znova dalje.

Sikanje in tuljenje okrog in okrog.
Žvižgajoče granate, sikajoči šrapneli vzne-
mirjajo ozračje. Strojne puške drdrajo,
kllici in povelja se križajo.

In tedaj!
Visoko nad čeladami zavihra zastava,
njegova zastava.

Se dvajset skokov. Že stoji poleg za-
stavonoše in potegne svetinjo k sebi.

Tovariši ga spoznajo in mu jo puste.
Mikoleit je tu. Dolgi Mikoleit je tu.
Obesijo mu Signum na prsi.

Krvave pene mu stoje na ustnicah.
Kakor motvoz se prepregajo po roki modre,
zatekle žile.

In dvoje pesti dvigne zastavo kvišku.
Mikoleit se razveseli.

Sedaj tudi poročnik zapazi svojega
starega zastavonošo. Pozdravi in pokaže
s konico sablje naprej.

Zopet signal. Naprej!
Mikoleit drvi pred vsemi, da ga drugi
komaj dohajajo. Skoraj pri sovražnih strel-
nih jarkih so že.

Tuintam se zasveti med grmovjem
ogonj pušk. In še enkrat, zadnjikrat nekaj
skokov.

Uničujoča salva iz pušk.
Mikoleit stoji nekaj sekund sam in se
obrne. Za njim prihajajo, zmaga mora biti
dobljena.

Pet sovražnih kroglj se za grize v
njegove prsi, ena izdolbe majhno odprtino
sredi belega čela.

Obstoji. Njegov tovariš mu vzame za-
stavo in drvi dalje.

Potem ne vidi nič več. Njegova glava
udari trdo na krvava tla...

Knez miru.

Po zbornicah skoro vseh vojskujočih
se držav se pojavljajo glasovi o miru. V
Londonu, Berlinu, v Budimpešti, v Rimu,
v Parizu povsod so se oglašali zadnji čas
zastopniki ljudstva za mir. Toda vsem,
posebno še vladnim možem, se vidi, da bi
sicer radi bili za mir, a nihče ne ve, kako

pričeti pogajanja, ker v kljub velikim zma-
gam Avstrije in Nemčije sovražniki vendar
še ne priznajo, da so premagani. Vsaka
država se boji, da bi ona pokazala svojo
slabost, če bi se oglasila za mir, zato
noče nobena s pogoji na dan. Vsaka
država nujno presoja položaj po svoj-
jih razmerah, po dobičku oziroma po
škodi, ki sledi miru.

Eden oblastnik pa je na svetu,
ki je nad državami; ta je že večkrat,
posebno kmalu ob začetku vojske,
prav odločno pa ob obletnici vojske,
pozival vladarje in narode, naj pre-
nehajo s prelivanjem nedolžne krvi,
v svesti si velike odgovornosti, ki
jo nosijo pred Bogom za strahovite
nasledke vojske. Ta oblastnik je pa-
pež Benedikt XV., knez miru, oče
vseh držav in narodov, namestnik
Boga, ki je ustvaril narode in jim
naročil, da se ljubijo med seboj, da
drug drugemu pomagajo, da izpol-
njujejo zapovedi božji v zasebnem in
javnem življenju. Ta klicar miru se je
zopet oglašil. V svojem nagovoru do
kardinalov 6. decembra je dejal:

Naš klic narodom in njih pogla-
varjem v vojski so sicer vsi sprejeli
spoštljivo, a pričakovanih dobrodej-
nih posledic ni imel. Kot namestnik
kneza miru na zemlji, moram pa
vedno bolj obžalovati nesrečo toliko-
sinov, znova dvigati svoje roke in
prostiti Boga, da s svojo močjo na-
pravi konec prelivanju krvi. Trudili
smo se, da z znanimi odredbami po-
lajšamo gorje, vendar to ni zadosti.
Trebalo zopet, da opozorimo na edino
sredstvo, ki more kmalu pogasiti
strašen požar in pripraviti od vsega
človeštva goreče zaželjeni mir, in
sicer pravičen in trajen mir. Pot za
to so medsebojni razgovori. Vsako-
mnenje naj se z dobro voljo in brez
predsodkov jasno in po vrednosti
pretehta, izločijo naj se množične in
krivične zahteve. Kakor pri vseh
človeških sporih, ki naj jih sporne
stranke same rešijo, je tudi tukaj
brezpogojno potrebno, da ena kakor
druga stranka v marsikateri točki
odnega in se odpove tej ali oni svoji
koristi. To naj bi vsakdo rad storil,
če tudi zato treba žrtve, da mu ne

bo treba pred Bogom in pred ljudmi no-
siti strašne odgovornosti za nadaljevanje
strašnega klanja, ki bi, če mu ne bo konca,
znalo postati za Evropo začetek propa-

Angeli so zaplakali...

Angeli so šli po svetu
in iskali so tesarja
in prosili so tesarja:
— Dèj, za božjo voljo stori
zibko Sinu božjemu!

„Če bom znal?“ — tesar je dvomil:
„Kdaj že nisem tesar zibke!“
Pa je tesar in iztesal
ja sli Sinu božjemu.

Sin je rasel... modro vzrasel —
In enajstkrat tretje leto
angelom je vse položil:
— Moja duša je do smrti
žalostna, ož žalostna!

Angeli so šli po svetu
in iskali so tesarja
in prosili so tesarja:
— Dèj, za božjo voljo stori
rake v Sinu božjemu!

„Če bom znal?“ — tesar je dvomil:
„Kdaj že nisem tesar rake!“
Pa je tesar in iztesal
križ za Sina božjega.

Angeli so zaplakali
in v nebesa priplakali,
Večni Bog jih je tolažil:
— O, nikarte se solziti,
moralo tako je priti,
zlati moji angelci!

Silvin Sardenko.

lahko pritožite proti uslužbencem. Če se
hočete pritožiti nad paznico Hickson, Vas
bom poslušal brez njene pričujočnosti.»

Debbie si je pogladila s svojima mrz-
lima, vlažnima rokama predpasnik.

»Jaz se ne pritožujem nad nikomer.
Gre za morilca, ki naj bi prejel, kar je za-
služil.«

»Ali mislite koga, ki je res zakrivil
zločin, ali nepridiprava, ki ga je treba za-
preti?«

»Jaz menim človeka, ki je umoril de-
klico in radi tega nima ne noč ne dan
miru.«

»To je zelo težka obtožba, moja do-
bra deklica. Ali so Vam znane posledice in
ali veste, da boste proti možu morala jav-
no izpovedati pred sodiščem?«

V dekličjih prsih se je začela protiviti
narava proti zahtevi po maščevanju; a
ona je občutek energično zadušila in de-
jala:

»Da! Jaz hočem, samo da prejme, kar
zasluži.«

»Torej dobro,« je dejal ravnatelj in
prijel za polo papirja. »Jaz hočem napisati

Vaše besede, ki jih morate pozneje potr-
diti pri sodišču s prisego. Kako Vam je
ime?«

»Debbie Mc Auliffe.«

»To bo pač Debora. Odkod?«

»Iz Lisheena.«

»Iz Lisheena in sedaj v zaporu Nje-
nega Veličanstva v Tralee-u. In kako se
imenuje mož, ki bi bil zakrivil zločin?«

»Robert Maxwell.«

»Stan in opravilo?«

»Delal je pri nas kot hlapec. A jaz
mislil, da je nekaj drugega.«

»Kaj naj bi bil?«

»Nekateri so dejali, da dezertar, toda
jaz vem, da je gospod.«

»Gospod?« je dejal ravnatelj, polo-
živši pero na mizo, in pogledal naprej de-
klico in potem paznico.

»Da!« je poudarila Debbie, ki je za-
pazila njegovo nezaupanje. »Če me pustite,
da Vam sama povem brez Vaših vprašanj,
bova prej končala.«

»Dobro,« je dejal stari gospod in spet
prijel pero. »Toda bodite oprezna, moja

ljuba deklica. Stvar bi lahko imela težje
posledice, ko si sama mislite.«

Debbie si je zmocila ustnice in udu-
šila vzbujajoči se občutek nagnjenja, ki ga
je gojila napram gospodu Maxwellu. S silo
je morila v srcu njegovo sliko. Nato je za-
čela:

»Približno pred šestimi meseci se je
ustavil pri nas potujoč rokodelc. Doma je
bila samo mati, drugi vsi smo bili na polju.
S seboj ni imel drugega kot star nahrbtnik.
Mati mu je dala jesti in piti. Ko smo se vr-
nili s polja, se ga je oče usmilil in ga po-
vabil, naj ostane pri nas. On je ostal. Imeli
smo ga za dezertarja, ker je bil zelo podo-
ben vojaku, a jaz sem takoj iz začetka ve-
dela, da je bil gospod —

»Kako ste mogla kaj takega misliti?«
je vprašal.

»Pri pranju sem spoznala na njegovem
finem perilu,« je dejala rdeča v obraz
Debbie.

Ravnatelj jo je vprašujoče pogledal.
»In tudi drugih vzrokov sem imela več,
da sem sumila,« je nadaljevala Debbie.

»Toda ti ne spadajo semkaj. On je torej

danja od one stopnje človeške omike, na
katero je krščanska vera dvignila Evropo.

Tako kliče papež ves čas vojske vla-
darjem in narodom v spomin njih dolž-

nosti. Morda tudi še sedaj ostane glas
očetov glas vpijočega v puščavi, a prav
je, da vemo, da je papež oni vladar, ki
opominja motogte k miru, ki obsoja klanje

med brati, skuša preprečiti nadaljnjo ru-
šitev njihovega blagostanja in opominja
ljudi človeškega dostojanstva.

ostal pri nas in nekoliko delal do Božiča,
ko mu je naenkrat padlo na misel, da bi
odšel. Šel je že čez dvorišče, ko sem pohi-
tela za njim, ga ustavila in ga prosila, naj
se vrne. On ni dejal besedice, a se vendarle
obrnil, in zelo k svoji sreči: še isto noč ga
je napadla mrzlica. Midve, jaz in mati, sva
mu stregli med vso boleznijo. Debbie je
prijela za rob predpasnika in ga ovila okoli
prstov; pri spominu na one dni in noči in
na ljubeznilno skrb, ki jo je zaman imela
do gospoda Maxwella, so ji zdrknile solze
po licih. »Poklicali smo k njemu duhovni-
ka, dasiravno ni naše vere, dokler se mu
slednjič ni zboljšalo, da je mogel vstati.
Nekega dne sta ga prišla obiskat neki gos-
pod in neka dama. Ostal ji je pri srcu, in
od tega dne smo vsled njega samo trpeli.
Moj brat ga je imel na sumu in ga skrivaj
opazoval. In je videl stvari, da so mu stali
lasje pokoncu. Maxwell je imel navado,
hoditi sam v gozdček, ki se nahaja na hri-
bu blizu naše hiše. Moj brat ga je tamkaj
opazoval in ga je videl delati take reči, da
ga je obšla groza; prosil me je, naj grem z
njim. Bila je svetla noč in močna megla, to

da midva sva lahko vse videla. Maxwell je
prišel izza drevov na prosto in začel rotiti
duha deklice, ki jo je umoril, pri tem je ho-
dil semtertja in ječal in ternal kakor norec.
Jaz sicer duha nisem videla, pač pa moj
brat. Na kratko, s tem vzdihovanjem in
stokanjem je nadaljeval kake pol ure in
pri tem deklico navidezno še enkrat umo-
ril, ter se pri tem vedel, kakor bi koga za-
daval. Jaz sem hotela bežati, a brat me ni
pustil. Tako sva ostala, dokler se spet ni
vrnil ter tožil nad mrličem ter ternal in
klical vse hudiče iz pekla, naj ga uničijo.
Nato si je prižgal brezsrčni zlodej pipo in
je kadil, kakor bi se nič ne bilo zgodilo;
midva sva pa šla polmrta strahu domov.«

»Kako se imenuje deklica?« je vprašal
ravnatelj.

»Kako morem vedeti? On nam seveda
ni povedal.«

»Hm,« je napravil ravnatelj, in nekaj
časa premišljal čudno zgodbo... »In kje
je ta mož zdaj?«

»Jaz sem že dejala, da je v Brandon-
Hallu. On lazi tam spet za drugo deklico,
ki jo bo na vsak način tudi umoril.«

»Brandon-Hall? Kjer stanuje gospod
Hamberton.«

»Da!« je odvrnila Debbie. »In gospod
Hamberton in gospodična sta bila, ki sta
prišla k nam in ga podšuntala proti nam,
ko so nas izpodili.«

»Dobro,« je dejal ravnatelj in vstal.
»Zdaj zadostuje za enkrat. Jaz Vam bom
prebral Vaše izjave, ki jih morate potem
podpisati. Navadne opombe izpoveste lah-
ko potem pri sodišču. Toda jaz se ne spo-
minjam, da bi bil kdaj slišal o umoru
kakšne deklice v našem okraju. Ali ste Vi
slišali kaj, gospa Hickson?« se je obrnil na
paznico.

»Ne,« je odvrnila ta. »Kar ljudje pom-
nijo, se kaj takega tu v okolici ni zgodilo.«

»Toda ta mož je iz Dublina. Jaz sem
Vam pač povedala, da je gospod in od da-
leč.«

»Prav. Zdaj pa pazite in popravite, kar
se Vam ne bo zdelo dobro.«

In bral je počasi in razločno izpovedbe
deklice in se s posebnim poudarkom mu-
dil pri točkah, ki jih je smatral za najbolj
važne. Nato jo je vprašal, če obstane pri

Poročnik Ivo Šusteršič
padel na juž. bojišču.

Mihael Pogačnik
padel na sev. bojišču.

Franc Možina
padel na sev. bojišču.

Franc Rogel
umrl na Ogrskem.

Alojzij Tršavec
umrl v Zagrebu.

Ivan Prešetnik
padel na juž. bojišču.

† Poročnik Ivo Šusteršič.

Po pripovedovanju njegovega sluga: Poročnik Ivo Šusteršič je stal v nedeljo 28. novembra s svojim moštvom na postojanki ob tolminskem hribu, to je hrib severno od Tolmina, ki ga venčajo raz-

valine gradu, v katerem je baje Dante ustvaril nekaj spevov svoje »Divine komedije«. Isti dan je njegova stotnija dobila povelje, da zapusti te postojanke in gre v drugo postojanko. Ob 3. uri 20 minut popoldne je poročnik Šusteršič zapustil svoje kritje, kar razpoči v neposrednji bližini 15 centimeterska granata in ubije 14 vojakov in njega. Nadporočnik je bil težko ranjen v glavo in nogo. Ivo je dobil dva odstrelka, eden mu je razdrobil levo roko nad komolcem, da mu je del roke

obvisel na kosu kože. Ta odstrelek mu je šel nato skozi prsa na desni strani telesa, drug odstrelek mu je razdrobil desno nogo. Zvesti njegov sluga bosanski mohamedanec Džufer Tahmar je stal tik pri njem. Slugi se ni zgodilo ničesar. Sluga je vjel padajočega svojega gospoda z rokama, pod težo telesa — rajnik je bil velikan — se je sesedel in je položil glavo na svoje naročje. Reče mu z mirnim glasom: »Dobro si me uhvatil, a jaz ne morem dalje ostati živ!« Sluga ves potrj kliče saniteto, da naj privede zdravnika. A poročnik mu z mirnim glasom ukaže, naj to opusti, ker mu nihče ne more pomagati. Sluga, ki glavne rane še ni videl, vzklikne, da radi roke in noge bi še vedno lahko živel. Umirajoči pokaže z desno roko na smrtno rano v svoji levi strani in reče še vedno z mirnim, navadnim glasom: »Ovdje sem udarjen.« To so bile njegove zadnje besede. Naslonil se je višje nazaj na prsi svojega zvestega služabnika, zaprl oči in mirno zaspal brez vsakega smrtnega boja... Sluga mu je obrisal čelo in ga odnesel vun iz ognjene črte. Sama sta bila od pozne večera, ko pride povelje, da ga tren prenese v Tolmin, da se odpelje potem naprej — v slovensko domovino... Naše sožalje!

† Mihael Pogačnik,

poznik deželne prisilne delavnice v Ljubljani, je padel dne 15. maja pri Kolomeji. Odšel je tja pred štirimi meseci kot četovodja oddelka strojnih pušk domačega planinskega pešpolka št. 27. Njegovi tovariši, kakor njegov poveljnik, poročajo sorodnikom, da se je boril in umrl za domovino kot zgleden junak. Odlikovan je

Naše čete polagajo žične ovire med trsje v nekem močvirju na južnem bojišču.

svojih izjavah. Debbie je obotavlja se potrdila; groza cele zadeve in njene posledice so zbudile v njej poseben občutek kesanja. Ravnatelj ji je velel podpisati, kar je storila s tresočo roko. Nato jo je odpeljala paznica v celico.

Sama s svojimi mislimi je premišljala, kaj je storila. In vihar občutkov je pretresel njene že tako oslabele moči ter ji skoraj ukral razum. Pri ljudeh, ki so jim oslabele duševne moči, se večkrat zgodi, da se v strasti ali razburjenosti zaletijo z nepremišljenimi dejanji, ki jih mnogokrat ni mogoče popraviti. In mnogokrat se jih polasti žalost in groza vsled istega zla, ki so ga naredili s takim veseljem. Kmalu je napočil večer; nočne sence so polagoma ovile zapuščeno deklico v pobeljeni celici, in vse predstave, ki jih poraja prenapeta razdražena domišljija, so jo vznemirjale in trpinčile. Močno nagnjenje, ki ga je čutila do gospoda Maxwella, se je zbudilo v njej z novo močjo, ko je preletela posameznosti svojega bivanja z njim. Že iz nezavedne ljubezni ga je poklicala nazaj. Ta ljubezen se je utrdila vsled občutka, da je bolnemu

možu pomočnica in varuhinja. Njegova krotka nray, njegov pogum, njegova neizpremenljiva vljudnost; dolgi večeri pri ognjišču, ko je pomagal preganjati čas s pripovedovanjem zgodb in veselih pripovedk; njegovo spoštljivo vedenje napram njenim slabotnim staršem; njegova zadovoljnost, ko se je zadovoljil s slabo hrano in trdo posteljo; njegova potrpežljivost, s katero se je oprijel vsakega poljskega dela, in predvsem pa njegovo obnašanje napram njej sami — občeval je z njo s spoštovanjem, ki gre osebi visokega stanu, in ni nikoli zameril njenih ostrih, okornih zbadljic —: v njej se je zbudil spomin na vse to. Stopala je po svoji celici semtertja, in zdelo se je, da jo je napadla neke vrste ponorelost. Vrgla se je na posteljo in izkušala pomiriti svoje izmučene možgane. Zaman se je valila z ene strani na drugo. Nato je spet vstala in hodila gorindol. Prinesli so ji večerjo, redko ovseno kašo s kruhom. Povžila je čisto topo, občutek lakote se ni dal zatajiti. Ko je prišla ura spanja, je slednjič pokleknila ob postelji na tla. Stare, priljubljene molitve so ji pri-

šle na ustnice, a brez vsake pozornosti in pobožnosti. Planila je pokoncu in vzkliknila: »Mati božja v nebesih, usmili se me to noč!« In nato je spet začela stopati po sobi gorindol.

O polnoči se je vlegla oblečena na posteljo. Toda njeni nemirni možgani so se še nadalje mučili z dogodki ter ji klicali s strašno razločnostjo vse v spomin, vest ji je pa neprenehoma klicala: Kaj tebi mari, če je Maxwell zakrivil zločin? Ali ni zato policija tu, ki ima dolžnost, da to poišče? Ali ne boš vse svoje žive dni imela pečata na čelu, da si izdajalka? Kako boš mogla nastopiti oblečena kot kaznjenka pred sodiščem in pričala? In v njenem srcu je klicalo venomer: »Prepozno, prepozno! Storila si korak, ki ga ni mogoče nikoli preklicati in popraviti.«

(Dalje.)

Kupujte in pišite le razglednice iz zbirke
»Vojska v slikah«. Izšla je že 7. skupina.

bil s srebrno, predlagan za veliko hrabrostno svetinjo. Bil je mož značaj, vesten v službi, ljub tovariš in odločen pristaš S. L. S. Kdor ga je poznal, ga je spoštoval. Za rodbino Pogačnikovo je njegova izguba težek udarec, posebno ko o mlajšem bratu Zdravku, ki je odšel z istim polkom ob početku vojske na bojno polje, že od srede oktobra ni več nobene vesti. Naše iskreno sožalje!

† Franc Možina,

star 29 let, rojen v Sneberjah, je padel v bojih pri Przemislu dne 22. oktobra 1914; zapušča ženo, mater in dva otroka v D. M. v Polju.

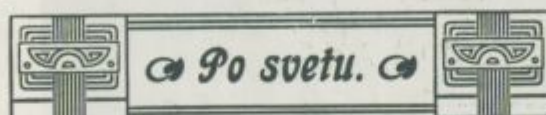
† Franc Rogel.

Rojen je bil 9. februarja 1896 na Jezeru pri Preserju, občina Tomišelj. Odšel je 24. avgusta na severno bojišče; ranjen je bil 29. avgusta od ruske granate v levo nogo, in potem so ga odvedli v bolnico na Ogrsko, kjer je prebil mesec dni težke

je zapustil svoj dom in svoje drage. Služil je nekaj časa v Mariboru in nadalje osem mesecev pri 22. pešpolku v Gorici, od koder se je podal na italijansko bojišče takoj prvi dan dne 24. maja t. l. Na Veliko noč je bil na dopustu zadnjikrat doma. Krčilo se mu je srce pri slovesu; kajti slutil je, da ne bo več videl svoje ljubljene žene in svojih šest ljubljenih otročičev. Slutnja se je uresničila. Bog tolaži žalujoče! Ti pa, dragi Alojzij, spavaj mirno v zemlji domači do dneva, da se vidimo nad zvezdami!

† Ivan Presetnik

se je vojskoval na južnem bojišču, kjer je tudi padel 14. novembra, zadet od sovražnika. Bil je cerkvenik v Stožicah, vobče spoštovan mož in priden gospodar. Zapušča ženo in štiri otroke. Naj v miru počiva!

Svetovna vojska.

12. dec. V Črni gori so naše čete zasedle Korito in Rožaj, 12 km zahodno od Peči. Ujele so 6500 sovražnikov in zaplenile 40 srbskih topov. — V južni Macedoniji preganjajo Bolgari Francoze in Angleže na obeh straneh reke Vardar ter so prišli do železniške postaje Mirovce. Druge bolgarske, čete ki prodirajo južno od Kosturina so zasedle Valandovo in Hudovo. — Na srbski bojni črti korakajo naše čete od Ohride proti Strugi. — Na laškem bojišču manjši boji. — Naša po-

morska letala so 10. dec. metala v Ankoni bombe na kolodvor, elektrarno in na vojaška poslopja. Vkljub neugodnemu vremenu in sovražnemu ognju, so se vsa letala srečno vrnila.

13. dec. Armada generala Koeves je ujela 900 sovražnikov. Pri Peči so dobili naši 12 modernih topov, ki so jih Srbi zakopali in 1000 ujetnikov. — V Macedoniji so Bolgari zasedli po hudih bojih Doiran in Gevgeli. S tem so vsi francozi in Angleži pregnani z macedonskega ozemlja. Poražen sovražnik se umika v Solun. Bolgari so obstali na macedonsko-grški meji in čakajo novih povelj. Bolgari so ujeli 1270 Francozov in jih odvedli v Sofijo, Postojanke francoske in angleške so bile zelo utrjene in le izvrstni bolgarski pehoti se je zahvaliti, da je pri Furki prodrla obrambno črto.

15. dec. Naše čete so v Črni gori prodrlle do Vranje gore in se približale soteski Tara; druge čete so prišle do Graba. — Turki še napadajo Angleže in so vzele del utrjene Kutel Amare.

16. dec. V bovškem kotlu so se naši po spretnem napadu polastili sovražne predpostojanke. — V Črni gori se naše čete po ugodnih bojih bližajo Plavi, Bjelopolju in Gusinju.

Minuli teden nam je prinesel konec vojske proti Srbom in Francozom ter Angležem v Macedoniji. V navadnih razmerah bi bil v drugih časih sledil takim dogodkom razgovor o miru. Sedaj se pa delajo le nove priprave za nadaljno vojskovanje. Ker sovražniki nečejo misliti na mir, moremo tudi mi vztrajati do odločilne zmage.

Parižanka pripenja angl. častniku rožo.

bolečine; odrezali so mu nogo pri kolenu, a vsled bolečin se je preselil v cvetju mladosti v raj miru in veselja. Bil je vselega značaja ter je rad prepeval vojaške pesmi. Povsod se ga zato radi imeli. Bil je seveda posebno ljub in drag svojim domačim, ki ob bridki njegovi izgubi le pri Božu najdejo tolažilo in veselo upanje, da se še enkrat in sicer za vselej brez ločitve snidejo nad zvezdami!

† Alojzij Teršavec,

posestnik v Št. Petru pri Mariboru na Štajerskem, je bil 22. julija t. l. hudo ranjen na italijanskem bojišču v levo nogo, zadet od granate; pripeljali so ga v bolnišnico Usmiljenih sester v Zagrebu, kjer je dne 29. julija mirno v Gospodu zaspal. Usmiljena sestra, ki mu je stregla, nam piše, kako je bil vdan v božjo voljo v najhujših bolečinah in s kako pobožnostjo je prejel sv. zakramente za umirajoče. Na svojo zadnjo uro je posebno ginljivo molil rekoč: »Sv. Marija, Mati božja, prosi za me, za mojo ženo in moje otroke sedaj ob moji in ob njih smrti uri. Amen.«

Pokojni je bil takoj ob prvi mobilizaciji poklican pod orožje; s težkim srcem

Zavezniški vojaki iščejo prenočišča pri srbskem kmetiču.

Poljska za leta 1812.

(Dalje.)

Medtem ko so n. pr. francoski regimenti vsled sleparij vojnih uradnikov z goljufivimi zalaganci dobili slabo obučeno, ki je po kratki uporabi ljudem padalo z nog, so — kakor bomo še slišali — na povratku oskrbovalci skladišč pustili v Smolensku in Vilni stradajoče vojake umirati pred vrati, ker niso mogli izvršiti ukazov njihovih poveljnikov pri odmerjanju hrane.

Od Sukova očitana skopost leži v tesni zvezi z drugimi napakami francoske uprave, ki je v prizadevanju, da ohrani zaloge od zadaj vedno polne — ki so pa vendar končno padle v roke Rusov — bila

mu je rekel oče. Bavarski stotnik v Grafenreuth je obiskal družino, ki mu je na pohodu iz l. 1807. bila znana. Ravno prav je prišel, da je še lahko zabranil, da niso njegovim prijateljem odpeljali iz hleva zadnje kravice.

Seveda so prišli pri tako veliki sili tudi »predpisi« ob veljavo in zavlada je splošen rop, pri katerem je vsako prizanašanje prenehalo. »Vse narodnosti so sedaj popolnoma enake,« je tožil neki poljski častnik nemškemu tovarišu Brandtu, »Francozi, Italijani, Virtemberžani, Bavarci, da, celo Poljaki so enaki drugim.« Napoleon je bil presenečen in zaveznikom seveda ni bilo prizanešeno od njegove graje, posebno Virtemberžanom, katerih poveljnika je obsul z najhujšimi očitki. Že pred pre-

Napoleonovim poveljstvom pred mestom Kovno; malo južneje za njim so bili mnogi kori pod Evgenom Beauharnais; še južneje enako oborožen je bil cesarjev brat Jérôme. Varstvo levega krila je bilo izročeno 10. armadnemu koru pod Macdonaldom, varstvo desnega pa avstrijskemu pomožnemu koru pod Schwarzenbergom. Napoleonova namera je bila, se ob pohodu v Vilno postaviti proti sovražni zahodni armadi in jo v obliki klina predreti. Med temi je bila ena pod Barclayem de Tolly, druga, že enkrat imenovana, pod Bagrationom. Od francoske glavne kolone so kmalu poslali en del pod Davontom, da bi marširal proti Bagrationu, katerega mu bi po načrtu Napoleonovem moral prignati Jérôme. Vicekralj naj bi pri obkolitvi sovražnika pomagal. Toda cesarjev brat, kar naj bo tukaj še enkrat poudarjeno, ni bil kos svoji nalogi. Deloma se more pripisati krivda seveda tudi Napoleonu, ki se ni, kakor drugič, prepričal o položaju in se je predolgo mudil v Vilni, kjer so ga zadrževali razni opravki. Tudi so bile distance večje in raditega težji pregled bojišča kakor v kaki drugi dosedaj vojevani bitki. Bagration je ušel in medtem ko se je priklopil Barclayu, je postalo Napoleonu nemogoče, ujeti enega ali drugega. Tako se je njegov načrt porušil in prvo dejanje velike drame se konča za Napoleona in tiste, ki so bili z njim, s slabim koncem. (Dalje.)

»Še ni izgubljena Poljska!« Znamenita slika iz leta 1831., ki predstavlja poljskega vojakarjanca, ko je omenjene besede zapisal z lastno krvjo na zid.

preveč štedljiva pri izdaji potrebščin za prodirajoče vojake. Ti so bili torej zavoljo tega in zavoljo prehitrih maršev navezani na rop in rekviriranje. Toda v prejšnjih bitkah, ob Renu, na Turinškem, v Avstriji uporabljeni prošenski sistem je moral prepovedati rekviriranje v tako slabo obdelani deželi, s tako redkimi, prodirajoči armadi sovražnimi naseljenci. Častniki so si pomagali, dokler so imeli še denar, z judi in kramarji, ki so jim prodajali živila za drag denar. V judovskih prodajalnah se je včasih dobila tudi katera postelja, ki se je mogla prenesti, za takratne razmere velika dobrota.

Sicer so bile pa rekvizicije na dnevnem redu. Že na Poljskem se je to pričelo. Poleg političnih zadržkov, ki jih je stavil Napoleon proti željam Poljakov, je tudi ta neopravičljiva oropanost veliko pripomogla k ohladitvi simpatije Poljakov.

Še ena posebna okoliščina je bila, ki je položaj otežkočila: slaba letina. Vsled omanjkanja klaje je v mnogih krajih poljske poginila živina. Neki bavarski častnik pripoveduje, da je v bližini mesta Plocka naletel na polne hleve sestradanih goved in svinj.

Kar je še preostajalo, se je ljudem vzelo — hočeš, nočeš, moraš. Henrik von Brandt je na prehodu obiskal svoje starše, ki so v okraju Poznanja imeli posestvo: »Moji so me sprejeli s solzami v očeh.« — »Danes prihajaš v hišo berača,«

koračenjem ruske meje se je med generalnim štabnim šefom Bertrom in virtemberškim prestolonaslednikom vršila korespondenca, v kateri se ni obravnavalo nič dobrega in cesar sam je pri sestanku princa trdo oštel. S tem je v zvezi tudi odstop dveh virtemberških generalov od službovanja. Povod temu so dali različni prestopi, čez katere se je cesar, kot vrhovni glavar, često pritoževal. Popolnoma neutemeljene niso bile te pritožbe, ker se zamore brez skrbi reči, da v različnih virtemberških regimentih disciplina ni bila ravno najboljša. To je priznal sam prestolonaslednik v nekem pismu od 3. julija na svojega očeta jasno in odkrito.

Tekom tega časa so čete dospele do Njemena in se postavile ob reki v obliki pahljače. Leva glavna kolona je stala pod

Božične in novoletne

Izšla je 7. skupina.

Gistnica upravnštva.

Današnji številki prilagamo položnice dotičnim gg. naročnikom, kateri so imeli list poravnani do konca novembra in kateri imajo poravnano do konca tega meseca. P. osimo, da se položnice v kratkem poslužite, ker bomo list sredi januarja sicer ustavili!

Prehranjajte se krepkeje

ter napravite tudi svoje otroke in bolne svojce s krepko prehrano zdrave in življenja zmožne. Za zdravega, krepkega človeka je tudi suh kruh redilna hrana, iz katere lahko dobiva moč in veselje do življenja. Majhni otroci, slabokrvni, blede osebe, doječe matere, slabe, bolne in trpeče starejše osebe in take, ki so prestale bolezen ali težke napore, žlezasti otroci, dalje otroci, ki dobivajo zobe, otročnice in druge slabe osebe pa navadnih živil ne morejo jesti, ker so večinoma preslabi, da bi pošteno prebavili. Take osebe rabijo torej posebno lahko, lahko prebavljivo in zraven tega zelo redilno, moč dajajočo hrano, in to je Fellerjevo pristno salo iz jeter trske. Ne diši slabo in je tudi v resnici okusno, se torej lahko uživa. Tudi otroci ga radi pijejo. Salo iz jeter trske priporočajo številni profesorji in zdravniki, dela kri in mišice, pospešuje tvorbo kosti in rast pri otrocih, vpliva dobrodejno in krepčilno na dihala, vrat, prsi in pljuča. Telesu da moč in pospešuje na ta način zdravljenje in ozdravljenje, učini, da postane telo hitro težje in da izgleda zdravo in sveže, utrdi telo pred boleznimi, vzbuja tek, pospešuje prebavo, odstrani slabokrvnost, slabost, posledice slabe prehrane ter je v razmerju z redilno vrednostjo zelo poceni. To salo ima brezpogojno prednost pred vsemi inozemskimi mešanicami, redilnimi praški, emulzijami in enakimi izdelki. 2 steklenici staneta franko le 5 kron. Edino pristno pri lekarnarju E. V. Feller, Stubica, Elsatrg štev. 331 (Hrvatska).

Zaslužena lekcija. V prvi polovici minulega stoletja je bil pri nekem avstrijskem polku stotnik, mož skromnega vedenja in molčečnosti. Vsled tega je prišel pri svojih tovariših v glas, da nima preveč korajže, kar je bila za častnika največja razžalitev. Tisti polk je imel za polkovnika grofa Seiningena, ki je bil celi armadi znan po svojih drznih burkah. Nekoč so bili častniki pri polkovniku na kosilu. Pri koncu kosila namigne polkovnik na svojo izvežbanost v streljanju s pištolo in pošlje slugo po svoje pištolo, da dokaže, da ne uživa zaman slovesa slavnega strelca. Sluga prinese pištolo, polkovnik pogleda nabas in stopi k tihemu stotniku, ga potrka na ramo in pravi: »E, stari prijatelj moj, kaj ko bi mi Vi držali to zemljo, da Vam jo prestrelim v roki?« — Pokazal mu je za pest veliko zemljo na mizi. Vse omizje je gledalo pozorno moža, ki je bil na glasu, da nima preveč korajže. Polkovnik ga izziva — krasna šala!

Tihi stotnik, kakor da ne vidi škodoželjnih posmehov, prime mirno zemljo in jo drži, ne da bi pokazal količkaj strahu. — Strel se izproži, zemlja je bila ravno po sredi preluknjana, častniki so bili nekoliko osramočeni, ker so uvideli, da niso prav sodili svojega tovariša. Tihi stotnik pa vzame drugo še nabasano pištolo v roko in reče: »Glej, glej! Gospod grof, to Vam moram priznati, to ste naredili prav lepo, kaj takega moram poizkusiti tudi jaz. Imejte milost, gospod grof, in držite zdaj Vi zemljo in jaz bom streljal, morda se mi posreči, da zadenam tudi jaz, saj pri streljanju je dosti odvisno od sreče.«

Vse prej tako glasno omizje je obmolnilo. Polkovnik, prepaden in zmeden, je vprašal: »Ali, človek božji, ste imeli Vi sploh že kdaj pištolo v rokah?« — Tihi stotnik je odgovoril priprosto, ljubeznivo: »Ne, gospod polkovnik, še nikdar v svojem življenju ne, a ravno zato bi me še bolj veselilo, če bi se mi posrečilo, da bi res zadel.«

Nič ni pomagalo. Polkovnik je moral ustreči njegovi želji, ako se ni hotel izpostaviti sam zasmehu. Prijel je torej zemljo in gledal nemirno moža, ki je dvigal smehljaje počasi pištolo, častniki se niso upali dahnuti. Stotnik je nameril počasi pištolo na polkovnikovo roko — malo naj švigne krogla mimo, pa bo prodrla polkovniku prsa. Stotnik je pogledal tovariše, izpustil počasi roko z orožjem in se nasmehnil prostodušno: »Ne, to vendar ne gre. Nisem pomislil, da bi šel strel lahko mimo gospoda polkovnika in bi nastala lahko še kaka nesreča. Se Vam prav lepo zahvalim, gospod polkovnik.« — Kakor da se ni zgodilo ničesar, se je vrnil na svoj prostor, kjer je molčal kakor navadno. Polkovnik in drugi častniki pa niso izzivali nikdar več svojega tihega tovariša.

Dragocena vrvi. L. 1838. je korakala angleška vojska skozi Bolandsko ožino proti Kandakuru, da postavi na afganski prestol šaha šudžija. Okrog vojske so rojili roparski rodovi Beludži, kradli so kamele in ubil ivsakogar, ki se je le malo oddaljil od kolon. Angležem se je posrečilo, da so ujeli dva roparja. Vojskovodja ju je obsodil na vešala. Ko so prišli do prve beludžanske vasi, je dal razbobnati vojskovodja, da bosta roparja obešena pred vasjo drugim Beludžijem v svarilo. Kmalu nato je prosil glavar tiste naselbine, da bi ga pustili pred poveljnika. Vrgel se je pred njim na kolena in dvigal roke. Anglež je menil, da prosi klečeči za življenje: roparjev. Velel je tolmaču, da naj spravi moža iz tabora. Glavar vasi pa ni hotel vstati. Ko je tolmačil tolmač poveljniku njegovo, prošnjo, je izbruhnil resni

Anglež v smeh, za njim se je smejal ves tabor. Beludži je klical namreč: Gospod, jaz te ne prosim za roparja, prosim te samo, da bi ne uničil naše nedolžne vasi, kajti zagotovim te, da bodo čez noč ukradene nove vrvi, na katere obesijo rokovnjača.

Tehniško orjaško delo. L. 1914. so v New Yorku dovršili vodovod. 25.000 mož ga je delalo sedem let. Tunnel skozi Adironda gorovje je dolg 150 km. Treba je bilo podreti sedem vasi in pokupiti 3000 posestev. Delo je stalo okoli 1000 milijonov kron.

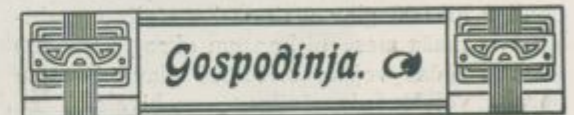
Koža se nabira. Zmešaj salicilne kisline 3 g, rdečega vina 125 g, kolonjske vode 125 g, glicerina 50 g. Zjutraj umij obraz kakor po navadi, obriši se, zmочи potem z napravljeno tekočino in napraši z riževo moko. — Kopeli celega telesa, gnetenje kože, dosti spanja in svežega zraka vpliva zelo dobro na kožo.

Angležinje gladé svojo kožo z votličem (Bimsstein), ki ga imenujejo tudi lepotilni kamen. Delajo tako: Obraz se umije s toplo in izplakne z mrzlo vodo, potem se namaže na debelo z zlato kremo. Nato se vzame gladek votlič in se gladi ž njim posebno po gubah,

Američanke se umivajo pozimi z mlekom, ki učinkuje baje posebno na polt plavolask. Na $\frac{1}{4}$ litra mleka denejo $\frac{1}{8}$ litra kropa, v katerem se je razpustila žlička boraksa in žlica francoskega žganja. Ta mešanica mora stati na hladnem, ž njo se zmочи zvečer večkrat obraz in pusti posušiti, zjutraj se odmoči zopet ravno s tem, izplakne s toplo in z mrzlo vodo.

Sploh je mleko staro sredstvo lepotic. Rimljanke so se kopale v oslovskem mleku, Čerkesinje se umivajo v mlačnem kobiljem mleku. Da se je našla tudi v Evropi še taka neumna prevzetnost in nepopisno hlepenje po lepoti, se vidi iz tožbe, o kateri so pred par leti poročali listi: Bogata židinja se je kopala v svežem mleku ter ga potem prodajala.

Dobre želodčne kapljice. Razrezi in stolci presnega majarona, deni v steklenico in zalij s pristno slivovko. Ko je stalo osem dni na solncu, odlij in jemlji po 10 kapelj za vetrove in krče. — Razreži in stolci pest melise in pest pelina, zalij s $\frac{1}{4}$ litrom žganja in ravnaj kakor s prvim. Za ščipanje namoči robec in naveži na želodec.

Jabolčni ogli. Iz 6 dek masti in 35 dek moke zamesi hitro z mrzlo vodo, testo razdeli v dva kosa in razvaljaj na tenko. Postupaj pekačo z moko in deni polovico testa v njo, na to položi $\frac{1}{2}$ kilograma olupljenih in razrezanih jabolčk, potrosi s stolčenimi orehi in sladkorjem, pokrij z drugim kosom testa, spari in zreži na štiriogelnike.

Koružnjak z jabolki. Zavri liter mleka, vanj deni 10 dek masti in 5 dek sladkorja, stres v mleko 20 dek koruzne moke (ali zdroba), kuhaj deset minut, pusti ohladiti, primešaj $\frac{1}{2}$ kilograma razrezanih jabolčk, namaži pekačo dobro in raztegni testo po nji, po vrhu natrosi sladkorja in sladke skorje, če je pri hiši smetana, je zlij tudi par žlic na vrh. Speci v pečici in razreži.

Koruzni kipičnik z lešniki. V $\frac{3}{8}$ litra mleka vkuhaj 9 dek koruznega zdroba, 4 deke surovega masla, 6 dek sladkorja in pol žličke sladke skorje. Ko je gosto, odstavi, da se ohladi, potem primešaj 2 rumenjaka, 2 beljaka in 5 dek zmletih, malo opečenih lešnikov, deni v modlo in peci pol ure. Poleg daj sadno tožo.

Grška juha. Na vsak krožnik juhe se računa eno jajce in na tri krožnike sok ene limone. Na juhi skuhaj riž, raztepi beljake, zatepi vanje rumenjake in nazadnje limonin sok, vmešaj v juho in daj takoj na mizo.

Zmetka z vaniljo. Razprosti 50 gramov rdeče gelatine in vmešaj jo v litru zmetke, osladi z $\frac{1}{8}$ kg sladkorja in daj na mizo z vaniljino omako.

Mastni madeži na rjavem šegrinu. Mošnje za denar, zaklopke za smodke se omastijo rade. Pregrni bel pivnik v šest gib, namoči v bencin, položi na mastni madež, pokrij s kako krpo in obteži z likalom. V 12—15 minutah bo izginil madež.

Lesna goba na stenah in tramih. Raztopi 5 g salicilne kisline v litru špirita in prilij kupico vode. S tem moči gobo, navadno se posuši in izgine.

Linolej se je preklal. Vreži toliko pavolnatega blaga, kakor je razpoklina, namaži z beljakom, podstavi pod linolej, podloži pod krpo papir, strni razpoklino in obloži z železom.

Lešnikova krema. 140 g lešnikov deni v pečico ali opari z mlekom, da se oluščijo lahko kožica. Ko so suhi, jih zribli ali zmlej na drobno, primešaj oddrgnjeni olupek limone,

Mogočni pesnik.

Viktor Emanuel: Vas, signor d'Annunzio, bi trebal zdaj — na Grškem ...

zmiraj v eno smer, ali jako rahlo. Namen je ta, da popije koža kremo in se uglati tako. Pravijo, da je učinek presenetljiv.

Američanke rabijo tudi zmes ovsene moke in rjavega stolčenega sladkorja, ki deluje menda posebno ugodno na kožo. Sladkor in milo rabijo za umivanje rok po kuhinjskem in poljskem delu.

deset rumenjakov in 40 g stolčnega sladkorja, liter sladke smetane in pristavi na hudo žrjavico. Mešaj, dokler ni gostljato, zlij vroče na cedilo, ki stoji na pripravljeni skledi. Ko se je shladilo, potrosi z zribano čokolado.

Usnjate brisače za šipe namoči v slani mlačni vodi, zmenčaj rahlo in izperi v drugi slani vodi. Ostanajo mehke in so hitro čiste.

Poraba klavne živine med vojsko. Tajnik trgovske in obrtne zbornice v Budimpešti J. Vago je poročal permanentni komisiji za določanje cen, da smo v monarhiji že l. 1912. bili navezani na uvoz 28.653 glav živine. Med vojsko je narasla potreba za vojaštvo dnevno na 5000 glav. Za nemško karpatsko armado in kar porablja tovarne konzerv, znaša dnevno okoli 1000 glav. Skupna dnevna poraba tedaj okoli 6000 glav živine. Vojska traja okoli 15 mesecev ali 450 dni. Vojaštvo in tovarne konzerv so v tem času potrebovale okoli 2.700.000 glav živine. Za civilno prebivalstvo znaša mesečni konsum okroglo 250.000 glav. Za čas vojske 3.750.000 glav. Skupna poraba vojaštva in civilnega prebivalstva za čas vojske tedaj 6.450.000 glav živine. Po zadnjem štetju v monarhiji je pri nas okoli 17 milijonov glav živine. Vsakoletni prirastek znaša 10% ali 1.7 milijona glav. Ako se 1.7 milijona odšteje od prejšnjih 6.45 milijonov, ostane 4.75 milijona, kar smo morali vzeti že od rodne glavnice. Razen tega se mora odšteti še tudi neki izvoz v Nemčijo in okoli 2.7 milijona glav živine, ki je bila v Galiciji in Bukovini. Tako ostane od 17 milijonov kvečjemu še 9 milijonov glav živine. Jasno je tedaj, da nastane deficit (pomanjkljaj), ki mora biti pokrit z uvozom živine iz inozemstva.

Blagoslov zdravniške vede v vojski. Kako blagodejno vpliva zdravnik na bojnem polju, dokazuje pregled ruskih izgub v Mandžuriji. — Za časa vojske so mobilizirali na Ruskem 14.470 častnikov in 656.750 mož. Od februarja 1904. do oktobra 1905. je prišlo v lazarete 80 odstotkov častnikov in 53 odstotkov mož, torej splošno 53 odstotkov mobilne vojske. — Poleg tega je bilo v istem času približno 4500 častnikov in 1.270.000 mož v ambulančni prekrbi — torej 36 odstotkov častnikov in 18.2 odstotka mož. Visoko število bolnih častnikov v lazaretih pojasnjuje razlika njih starosti napram možem; pokazalo se je tudi v obče, da vpliva starost in način službovanja

zervistov, ki so bili zaposleni pri trenu. To visoko število obolelih dokazuje že samo na sebi, koliko napora in trpljenja prenese zdravnik v bojnem času; ako pa primerjamo te številke z onimi iz prejšnjih vojn, vidimo vendar, koliko bolje je sedaj v tem oziru. — V rusko-turški vojski leta 1877./78. je bilo po lazaretih okoli 144 odstotkov vojakov, v krimski vojni leta 1853./54. okoli 88 odstotkov. — Seveda so razmere, ki pospešujejo razvitek bolezni, tako različne, da je težko primerjati kar na slepo število vojakov, ki so oboleli v tej ali v oni vojni. Tu vpliva pozorišče boja, vreme, letni čas, obleka, prehrana. Pogoji za zdravje so v vsaki vojni različni, razlika je tudi med posameznimi dobami vojne. Tako je bilo zdravstveno stanje vojakov v Mandžuriji slabše poleti nego pozimi, ki ni bila prehuda; v obče pa ni bilo skoraj v tej vojni kužnih bolezni, kar je posebnega pomena, če se pomisli, da je bilo število starejših rezervistov precej visoko in da pospešuje dolgo taborenje v enem kraju razvoj nalezljivega, kakor dokazuje sličen položaj pred Metzom in nešteto slik iz prejšnjih vojn. Obolelo je sicer 5.2% na taborški bolezni (tifus), ali skupno delovanje zdravniških in vojaških oblasti, ki so skrbele za obilno in zdravo hrano, primerno obleko in zdravstvene odredbe, je doseglo, da so bile izgube vsled bolezni ničeve v primeri z izgubami v drugih vojnah. Celotno število obolelih v mandžurski vojni znaša v primeru s celotnim številom vojske 1:0.48. — Nemška vojska, ki se je bila v bogati deželi, je imela leta 1870./71. bolezni 1:0.54, pruska vojska leta 1866. pa je izgubila na Češkem vsled kužnih bolezni več moštva nego vsled ran. Prejšnje čase, ko ni bilo še modernih prevozil in vseh pripomočkov sedanje visoko razvite vede, je kosila navadno smrt po taborih bolj kakor po bojiščih in besedi vojna in kuga sta postali nerazdeljivi. — V mandžurski vojni pa niso samo zabranili, da bi se razvile kuge, tudi zdravljenje obolelih se je vršilo z velikim uspehom. Leta 1853./54. je umrlo v ruski vojski vsled bolezni več kakor 20%, l. 1877./78. jih je umrlo 10%, leta 1904. samo 1.8%.

Vedno lepše uspehe zdravniške vede kaže tudi zdravljenje ran. V krimski vojni je umrlo vsled ran 1:2.6, v rusko-turški vojni 1:3.2, v mandžurski 1:5.4. V nemški vojni l. 1870./71. je umrlo še 1:4 vojakov vsled ran. To napredovanje v ozdravljenju ne gre na rovaš moderne orožja, dasi so postale rane vsled infanterijske kroglice manj nevarne, dasi pride bolj poredkoma do boja na nož. Ne smemo pozabiti večjega delovanja in groznih učinkov moderne artiljerije. V mandžurski vojski je bila četrtnina vseh ranjencev ranjena od izstrelkov, ravno to je povzročilo velike težave za ozdravljenje. Kolikor bolj je posegla v delovanje težka artiljerija, toliko več je bilo mrtvih in vsled ran umrlih. V poljski bitki ob Šahu je padlo 1.37%, v pozicijskih bojih pri Mukdenu 2.22%. Je torej tako, da se izjednači napredek moderne zdravstvene in bojne vede. Zoper smrt ne zmagava zdravnik. Kadar prileti v granatnih izstrelkih, tuleč veselja nad pogubo ljudi, tedaj bi si zakril zdravnik obraz — ko bi mu pustil toliko časa stok ranjencev okrog njega. Razmerje med padlimi, med težko in malo ranjenimi se ni nič poboljšalo napram izgubam prejšnjih časov. Izgube nemške vojske leta 1870./71. na padlih in vsled ran umrlih so znašale 1.98% in 10.67%, izgube Rusov leta 1904./05. so znašale 3.77% padlih in vsled ran umrlih in 21.74% ranjenih.

Tudi za prihodnost se nam ni nadejati boljšega. Umetnost morenjenja sovražnih vrst postaja vedno silnejša. Prazno je domnevanje, da bo vojska v prihodnosti zahtevala vedno manj žrtev. Ako pa je splošna izguba na ranjenih in obolelih zdaj nižja nego prejšnje čase, ni to toliko uspeh »ljudomilega« orožja naše

človekoljubne dobe, kajti cilj vojne in njenega orožja je vedno le ta, da postane sovražnik nezmožen za odpor, oziroma da je uničen — manjše izgube našega časa bi bili samo uspehi napredujoče zdravniške vede, požrtvovalnost zdravnikov, skrbne organizacije sanitetnih naprav. Tudi v prihodnosti bo naloga zdravnikov, da ohranijo čim večje število ranjenih pri življenju, da prinesejo zdravje obolelim in da obvarujejo vojsko nalezljivih bolezni. Na tem polju bo deloval zdravnik vedno vztrajno za rešitev žrtev, ki so zapadle strašni moderni vojski.

Junak v duhovski suknji. S Tirolskega poročajo listi: Župnik iz Sallrainna Jos. Hosp je bil za zasluge proti sovražniku na bojišču Seksten odlikovan z viteškim križcem Franc Jožefovega reda. Hosp je izvrsten turist; zato je mnogo pomagal vojski kot vodnik in opazovalec. Razen mnogih drugih drznih del v Dolomitih treba je bilo visoko v gorovju postaviti top velikega kalibra; za uporabo topa pa je bilo treba, da nekdo vodi artiljerijski ogenj. To pa je bilo mogoče, če kdo spleza na enega najvišjih vrhov, ki so tik pred sovražnikom štrleli v nebo. Župnik Hosp je s tremi vojaki splezal na ta vrh, je položil žične cevi in drugi dan so gledali drzni plezalci, kako po njih znamenjih preganja ogenj kanonov sovražnika. Položaj teh mož na vrhu je bil tak, da bi bili takoj vsi sestreljeni z vrha, ko bi se bil le kdo za las premaknil. Toda vsi so se zvečer srečno vrnili k četam.

Bolečine v prsih nastanejo pri mnogih osebah vsled tega, ker pride do prsi premalo svežega zraka. Take bolečine označimo s pravico kot »gvančno bolezen«. Ako bi bile prsi večkrat proste, bi bila cirkulacija krvi živahnjša in bolečin bi ne bilo. Brezdvomno so tudi pri nagih narodih prsne bolečine zelo redke. Da se prsi utrdijo, je treba gornje telo vsak dan vtirati s Fellerjevimi bolečinami lajšajočim rastlinskim esenčnim fluidom z zn. »Elsa-Fluid«. To oživi cirkulacijo krvi in vpliva utrujujoče proti učinkovanju nenadne izpremembe toplote. Tako umivanje z »Elsa-Fluidom« stori zelo dobro osebam, ki pogosto trpe vsled prsnih bolečin. 12 steklenic tega dobrega domačega sredstva pošlje franko za 6 K lekarinar E. V. Feller, Stubica, Elsatrg št. 331 (Hrvatska). Priporočljivo je tudi, da se obenem naroče Fellerjeve nalahno odvajajoče rabarbarjeve kroglice z zn. »Elsa-Pillene«. 6 škatlic za 4 K 40 h franko. Ta izborna domača sredstva so bila na mnogih razstavah odlikovana in počaščena s tisoči priznalnih pism ter so vedno zanesljiva. Biti bi morala vedno pri hiši. (t)

Amerikanska politika.

„Tukaj je protest proti angleški vladi: „100 ladij pošljemo te dni“ — municije . . .“

na obolenje. Torej je bilo med bolnimi častniki v lazaretih največ od infanterije in od moštva največ bolnikov iz starejših mož, re-

Knjigoveznica

Katoliškega tiskovnega društva v Ljubljani

Kopitarjeva ulica št. 6

priporoča

originalne platnice

za

Ilustrirani Glasnik

V delo se sprejema že sedaj, a izvršilo se bo šele po končani vojni.

Tiska in izdaja Katoliška tiskarna v Ljubljani.
Odgovorni urednik Josip Klovár.